

АНТИМОНОПОЛЬНЕ РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ: ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ

© Бальошенко В., 2015

Структурні зрушення в економіці України, посилення європейської і євроатлантичної співпраці вимагають перегляд концепції антимонопольного регулювання, політики захисту та розвитку економічної конкуренції в державі.

Антимонопольний комітет України здійснює свою діяльність на підставі законодавства про захист економічної конкуренції, що ґрунтується на нормах, установлених Конституцією України і складається із Закону України «Про захист економічної конкуренції», Закону України «Про Антимонопольний комітет України», Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», інших нормативно-правових актів, прийнятих відповідно до цих законів [1].

В Україні частка монополізованих ринків складає 47%. Найбільш монополізованою є структура товарних ринків у секторі паливно-енергетичного комплексу (46,5%) та у секторі транспорту та зв'язку (33,3%).

За результатами вжитих Комітетом заходів за 2014 рік всього припинено 5 341 порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Антимонопольний комітет України, забезпечуючи захист економічної конкуренції на ринках України, приділяв увагу насамперед тим ринкам, які мають найбільший вплив на добробут громадян України.

Найбільшу кількість порушень законодавства про захист економічної конкуренції було виявлено на ринках житлово-комунального господарства (19,39%), адміністративних послуг (12,9%), агропромислового комплексу (11,19%), паливно-енергетичного комплексу (7,24%), охорони здоров'я (7,26%), збору, вивезення, перероблення та захоронення побутових відходів (6,58%), транспорту (4,65%), послуг землевпорядкування та послуг оренди нерухомого майна (3,91%), підключення об'єктів містобудування, в тому числі об'єктів житлового будівництва, до інженерних мереж електро-, газо-, тепло-, водопостачання та водовідведення (3,12%), будівництва та будівельних матеріалів (2,51%), ритуальних послуг (1,68%) та інші [2, с. 22].

У 2014 році пріоритетними для Антимонопольного комітету України були ринки підключення об'єктів містобудування, в тому числі об'єктів житлового будівництва, до інженерних мереж електро-, газопостачання; послуг з організації роздрібної торгівлі у неспеціалізованих магазинах з переважно продовольчим асортиментом; супутніх послуг при наданні адміністративних послуг; послуг організації роздрібної торгівлі лікарськими засобами.

За результатами проведених перевірок органами Антимонопольного комітету України було розпочато 56 справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції в діях газо- та електропередавальних підприємств. При цьому, переважна більшість порушень стосувалася включення до технічних умов необґрунтованих вимог, які не є необхідними для цього приєднання; штучного завищення вартості послуги з приєднання; порушення термінів розгляду заяви на приєднання; затягування строків виконання договору на приєднання; необґрунтованого неприйняття заяви про приєднання до розгляду тощо.

З метою запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції на ринках моторних бензинів, дизельного пального Комітетом 8 квітня 2014 року надано обов'язкові для розгляду рекомендації суб'єктам господарювання, які працюють під брендами «Лукойл», «ОККО», «WOG», «Shell», «Паралель», «Укрнафта», «Веста», «Авіас» та «БРСМ-Нафта» вжити заходів щодо встановлення роздрібних цін на моторні бензини та дизельне пальне на рівні, який існував би за умов значної конкуренції на ринку.

У 2014 році проводилося дослідження ринку послуг з організації роздрібної торгівлі в неспеціалізованих магазинах з перевагою продовольчого асортименту України, який є соціально важливим і впливає на добробут населення, а також здійснювався розгляд справи про порушення суб'єктами господарювання, які діють під брендами: Сільпо (ТОВ «Фоззі-Фуд»), Фора (ТОВ «Фора»),

Формування інноваційної інфраструктури в умовах європейського вектору розвитку національної економіки

Фуршет (ПАТ «Фуршет»), ДП «Мережа-Трейд», ДП «Продмережа», ДП «Сеть-Маркет», ДП «Терра-Трейд»), АШАН (ТОВ «Ашан Україна Гіпермаркет»), Велика кишеня (ТОВ «Фудмаркет»), АТБ (ТОВ «АТБ-маркет»), ЕКО (ТОВ «ЕКО»), Караван (ТОВ «Адвентіс»), VILLA (Підприємство з іноземними інвестиціями «Білла-Україна»), законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді антиконкурентних узгоджених дій на ринку.

Також увага Антимонопольного комітету в 2014 р. при здійсненні контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції на ринках супутніх послуг при наданні адміністративних була зосереджена на регіональному рівні. Найбільша кількість порушень та дій, що містять ознаки порушень, була виявлена на таких регіональних ринках супутніх та адміністративних послуг: платні медичні послуги для отримання посвідчення водія транспортних засобів та довідки на об'єкт дозвільної системи; під час оформлення адміністративної послуги з надання дозволу на розміщення зовнішньої реклами; під час оформлення адміністративних послуг з надання ветеринарних сертифікатів, довідок та свідоцтв, а також фітосанітарного та карантинного сертифікатів.

Протягом 2014 року на порушників законодавства про захист економічної конкуренції було накладено штрафів у загальному розмірі понад 99,3 млн грн [2, с. 22-35].

Здійснення широкомасштабних перетворень в економічній сфері неможливе без побудови якісно нової системи державного регулювання економічних відносин, яка повинна спиратися на відповідний правовий механізм. Розвиток конкурентного законодавства в Україні є ознакою якісних змін у суспільній свідомості, поступового переходу до побудови цивілізованої економічної системи в країні. Не зважаючи на активну діяльність Антимонопольного комітету, політика захисту конкуренції потребує подальшого удосконалення, зокрема щодо економічних програм Уряду, виконання міжнародних зобов'язань України, визначених Угодою СОТ, Угодою про партнерство та співробітництво між Європейськими Співтовариствами і Україною, Порядком денним асоціації Україна – ЄС [3].

Відповідно до стратегічних пріоритетів розвитку антимонопольного регулювання в Україні можна визначити такі основні напрямки вдосконалення: попередження ухилення від обов'язку зі сплати штрафів; посилення слідчих повноважень АМКУ; збільшення свободи дій у визначенні пріоритетів; визначити антиконкурентну змову на торгах як порушення у законі про держзакупівлі; переглянути програму пом'якшення відповідальності з метою зменшення штрафів для сторін, які надають інформацію не першими; уточнення юрисдикції судів для покращення спеціалізації; уточнення закону про держзакупівлі; об'єднання в АМКУ ресурсів і повноважень, що стосуються роботи Антимонопольного комітету України.

1. *Організаційно-правові засади діяльності АМК України. [Електронний ресурс]. АМК. – Режим доступу: atc.gov.ua/amku/control/main/uk/publish/article/84306;jsessionid=B8AD6CFCE49A5BC2EDAAFEC2E0056D53.app2*

2. *Звіт Антимонопольного комітету України за 2014 рік [Електронний ресурс]. Антимонопольний Комітет України. – Режим доступу: atc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=110270&schema=main*

3. *Розпорядження Кабінету Міністрів України №690-р від 19.09.2012 «Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми розвитку конкуренції на 2013-2023 року» // Офіційний вісник України. – №71. – 2012. – С. 2882.*